

LO TEATRO CATALÁ

PERIÓDIC SETMANAL INDEPENDENT

*de literatura, art, noticias y anuncis.*DESTINAT PRINCIPALMENT A FOMENTAR LO PROGRÉS
É INTERESSOS DEL TEATRO DE CATALUNYA

Director: D. JOAN BRÚ SANCLEMENT.

ANUNCIS
Y RECLAMS:

A

PREUS CONVENCIONALS

REDACCIÓ
Y ADMINISTRACIÓ:

Carrer Aribau

93. 5.er. 1.^a

PREUS PER SUSCRIPCIÓ:

En Barcelona. 1 pesseta trimestre.
Fora. 1.⁵⁰ » »

PREU DE CADA NÚMERO:

Número corrent. 10 cènts.
Id. atressat. 15 »

NOSTRE GRABAT.

Es lo retrato del aplaudit actor D. Iscle Soler de qui várem publicar la biografía en lo número de la setmana passada. Per lo tant, nos limitem avuy á honrar ab tal grabat aquesta plana.

IMPORTANT.

Desitjosos de comp' aure á tot hom que 'ns favoreix, hem fet fer una tirada especial de las planas de folletí del 1.er número, pera que las personas que han comprat lo segon sense haber pogut adquirir aquell per haver-se agotat la edició, pogan tenir completa la comedia del senyor Feliu y Codina, *Cofis y mo-fis*, de la que avuy ne doném altras 4 planas.

ACTORS CATALANS.

D. ISCLE SOLER.

AVIS

À LAS
EMPRESAS DE TEATROS
que tingan
Compañías catalanas.

Donada l' indole de la nostra publicació, veraderement fomentadora del Teatro catalá, pot convenir á las Empresas, de vegadas que en son respectiu colisséu siga repartida *gratis* al públich ja pera propagar entre aquest, y en profit de ditas Empresas, críticas d' obras lo bon éxit que tingan, elogis merescuts, biografías artísticas, etc.; ó bé pera la venta d' exemplars qu' en apartat especial publicarem á qui li convinga. Poden donchs, las que tróvin acceptable aquesta idea, véuerers ab nostre Administrador, qui 'ls enterará del modo fácil y económico de realisarla.

LA NOVA TENDENCIA

Ab motiu de l'aparició d'algunes obres que pretenen presentar-se ab caràcter realista, ha dit algún periódich, equivocadament que 'l Teatru catalá s'inclina á una nova tendencia, y que, intentant adaptar l'Art als nostres temps, trenca de camí y empren una nova via.

Aixó no es cert. Aquest concepte es enterament equivocat; y nosaltres, que tenim per missió aclarar conceptes, aném ara á comprovar, tant clarament com podríam comprovar que dos y dos son quatre, que 'l Teatru catalá no empren nova via, adoptant un nou género.

Aquest teatru realista, aquest teatru fundat en la naturalitat y en la copia fotogràfica, si aixís pot dir-se, de lo que passa en la vida dintre del tracte social de la gent que 'ns volta, no marca una nova tendencia, sino que, al contrari, nasqué ab lo Teatru catalá, y ab ell s'ha vingut sostenint, sens parar may, fins á arribar als estrenos de *Sogra y nora* y *La Parantela*, que son las obras ultimament estrenadas y que alguns pretenen que marcan una nova via.

No. Aquesta manera de produhir l'Art no es una tendencia nova; es, al contrari, una consuetut, sino tant vella com l'anar á peu, tant antiga com lo Teatru catalá, considerant lo desde sos fonaments.

¿Qué feu en Robrenyo ab sos agudíssims sainetes, sino petits quadros fotografiats del natural, que feyan esclafir de riure á tots los nostres avis, arribant encara á temps d'aixiribir á la nostra infantesa?

¿Qué feu lo célebre Renart ab obretas com *La casa de dispesas*, *La Layeta de Sant Just*, y tantas altras d'aquesta mena, sino aquest teatru real y naturalista, quals representacions várem alcansar encara nosaltres, quant los digníssims actors Srs. Ibañez y Parrenyo, ne donavan ab tant acert representacions en lo antiquíssim teatru de Santa Creu?

¿Qué feu D. Frederich Soler, quan fundá lo Teatru catalá, ab lo pseudónim de Serafi Pitarra, al debutar ab *La Esquella de la Torratxa*, *Lo Punt de las donas*, *Si us plau per forsa*, y tantas altras, que obtingueren extraordinaris éxits, sino aquest teatru arrencat del natural y tant consemblant á las últimas obras dels Srs. Colomer y Pin y Soler, que fins tenian, y se 'ls hi aplaudíam y criticavam, las mateixas bellesas y los mateixos defectes?

Si aixó es veritat, ¿á qué dir ara que ab lo género realista vé la regeneració del Teatru catalá, y obra una nova via á la inspiració de sos autors dramátichs?

¿No es ben bè ganas de dir pèr dir, y fer suposar, ja que l'expressat conceptes tant inexacte, que 's porta lo segon intent de perjudicar á distingits escriptors que cultivan altres géneros, haventhi alcansat, y alcansanthi encara, éxits molt majors y més veraders que 'ls que s'alcansan ab lo tant decantat género realista?

Impossible sembla que l'apassionament y lodesitj de

enlayrar á determinadas personalitats ó contribuir á preconcebuts determinis, portin fins á la ceguera de no veure que la flaqueza dels arguments que volen sostenir errors, ha de ser desvanescuda ab la mateixa facilitat ab que 'l vent fa volar y esbarría las bolvas que á són pas s'oposan.

Aném, sino, á probarho.

De desde que s'implantá lo Teatru catalá fins á nostres días, may, may, alternantse seguidament entre las románticas y las neo-clásicas, han deixat de representar-se obras realistas, potser encara més realistas que *La Paantela* y *Sogra y nora*, y alcansant tant ó més éxit que no han alcansat aquestas duas.

Havent ja comprovat que justament lo género realista es lo pedrám que forma los fonaments del Teatru catalá, passem ara á comprovar com aquest género realista s'ha vingut sostenint sens olvidar-se may, fins á trovar las representacions de las últimas obras extrenadas que, per molt mérit que pugan tenir, no venen á ser sino anellas de la llarga cadena d'obras d'aquest género qu'ara s'intenta fer ressaltar com á nou.

Don Frederich Soler, además de las que ja havem recordat, té d'aquet género:

Las Joyas de la Roser, obra tant fundada en la escola realista, que, fins essent un drama, se desenrotlla la seva mes culminant escena, tot planxant roba blanca la dama jove, y deturant al que pretent ofèndrerla en la seva honra, posantli devant la cara, la planxa calentada en lo fogó que aprop té pera planxar.

Lo traïdor odova parayguas; lo promés fasteja ab la Roser, venint de cullir volets, y clouhentli las arreccadas que se li desclouhen, y finalment, l'afecte mes dramátich se resol ab un crit del adovador de parayguas que canta:

¡Adobar parayguas parassou!

Digassens ara ab la má sobre 'l cor, si á aquest naturalisme qu'es lo diapasson que sosté tot lo drama *Las joyas de la Roser*, hi arriban ni d'horas *La Parentela* y *Sogra y nora*.

No obstant que queda comprovat que no hi arriban, anem ara á veure quantas obras teatrals compta d'aquest mateix género D. Frederich Soler.

Té *Las modas*, *La rosa blanca*, *Las papallonas*, *La dida*, *Senyora y majora*, *L'Angel de la guarda*, *Las francesillas*, *La bala de vidre*, *Los egoistas*, *Lo trinch del or*, *Lo didot*, *Lo dir de la gent*, *L'hereuhet*, *Lo Pubill*, *Lo rovell del ou*, *La sabateta al balcó*, y altras moltas tant consemblantas y tant del género de las del Sr. Pin y Soler y l Sr. Colomer, que en algunas fins hi ha situacions, tipos y xistes molt pareguts.

Al naixer lo Teatru catalá, qui primer va ajudar á Soler en la llaudable taleya de fundarlo, fou lo may prou alabat autor dramátich D. Joseph Maria Arnau, y de las obras d'aquest eminent autor sí que no cal pas ferne tria.

Totas, totas, sens exepció de cap mena, pertanyen al género realista en sa ascepció mes verdadera, y *Lo po-*

llastre aixelat, La pubilla del Vallès, Las pubillas y 'ls hareús, Los banys de Caldetas, En lo camp y en la ciutat, Las donas, La mitja taronja, totas, en fi, pertanyen á aquest género qu' ara 's vol donar com á nou.

Y tant es veritat que aquesta novetat es molt vella, y tant es cert que lo que s' ha fet avuy va comensarse al principi y ha vingut fentse sempre, que *Las donas* y alguna altra tenen lo mateix argument, lo mateix intent, y 'ls mateixos tipos que las dels Srs. Pin y Soler y Colomer.

No voldríam que fos ofensa á dignisims autors l' olvidar los noms d'algunes de 'ls que més han cultivat lo género realista.

Ara, entre 'ls de mesrelléu, se 'ns ocorren: l' agudisim Sr. Llanas ab son *Marqués de Santa Llucia, No es tan fiero y Vesten, Anton...* estrenada l' any passat.

Notable lloch hi ocupa lo xispejant Sr. Aulés ab son *Cel rogent* y totas sas obras.

Relléu notabilíssim hi ha alcançat lo Sr. Roca y Roca ab *Mal pare! Lo Bordet y Lo plet d' en Baldomero*

Figuran també entre 'ls de primera linea lo Sr. Martí y Folguera ab *Foch d' encenalls, Lo primer amor y La dona honrada*, y lo cultisim y aplaudidissim poeta D. Conrat Roure ab son *Pom de violas, Lo tret per la culata, La comedia de Falset* y altrás

Lo Sr. D. Ramon Bordas ab sa *Flor de la montanya* y sa *Pajesa d' Ibis*a, també s' ha fet tant ó més notables que 'ls esmentats, com á bon copiador del natural y presentador de bons quadros de costums.

Cuento sería da may acabar lo de voler aduhir tots los fets que donan carta de naturalesa en la escola realista al ja avuy abundós Teatro català.

Nosaltres preguem als dignisims autors que deixem d' anomenar, que no se 'n enfadin; puig, com han de compendre, un article d' aquesta mena s' escriu á vola ploma y s' hi posa sols lo que la memoria 'ns presta de moment

Al arribar á n' aquest punt estem ja molt propers á terminar la nostra tasca, que no es altra que la de voler comprovar que lo que algú vol calificar de tendencia nova, no es mes que una continuació de lo que ha vingut fentse de desde que seriament se vá establir lo Teatro català.

Y com que nostra publicació vé principalment destinada á no deixar en peu cap error que s' encamini á formar falsos conceptes de nostre Teatro, havém sortit contra lo fals concepte que 's tractava d' establir y havém posat los punts sobre las i i, con vulgarment se sol dirse.

Alábinse en hora bona *Sogra y nora y La Parentela* que ben merescut s' ho tenen per sos moltissims mérits; mes jamay se diga que vénen á ser la regeneració del Teatro català; perque aixó, donadas las rahons qu' hem exposat, es completament inexacte.

Lo realisme en lo Teatro català es vell, tant vell, que precisament lo género romántich nasqué de las queixas del públich, ja fatigat de tanta naturalitat y tants

detalls y tipos arrancats de lo real y de la aspiració, natural, de 'l nostre Teatro, alentá la esperansa de poder ser universal si la sort fa que algun dia aparegui un d' aquets grans pintors de grandesas y sentiments que son de tots los paissos y totas las epocas.

Aquest desitj laudable y lo convenient qu' es que un teatro continga tots los géneros es sens dubte lo que deu haver fet que també en lo nostre teatro hi prengué part lo romanticisme que es sens duptar tan vell en lo mon com es vellíssima la que s' ha volgut ara batejar ab lo nom de «Tendencia novas».

J. BRU SANCLEMENT.

D. LLEÓ FONTOVA.

Es un actor admirable.

Al ferne nosaltres avuy la biografia, que desitjém que sigui la mes complerta y la mes exacta que se 'n hagi fet, ja comensém á dir que aquesta biografia tindrà un gran defecte.

Tal es la de no haver sigut, en un periódich que 's titula LO TEATRO CATALÀ, la primera que dels seus actors notables aparegués en sas columnas.

Tratantse d' actors catalans, D. Lleó Fontova es lo qui ha d' anar al davant de tots.

Com D. Iscle Soler, ó mes encara, també 's pot dir que en Fontova, dintre del quadro d' una companyia dramática catalana, no té caràcter definit.

Se l' ha vist conmourer profundament interpretant lo paper de un drama, y se l' ha vist fer riure á desdir despenyant un paper cómic.

De lo primer, sianne exemple lo Bernat de *Las joyas de la Roser*, l' avi de *Lo primer amor* y lo padrí de *La flor de la montanya*.

De lo segon sian recort lo criat de *La ocasió fa 'l lladre*, lo marit de la Ignacia de: *Lo joch dels disbarats* y, sobre tot, lo may prou alabat fondista de la popularíssima *Cura de mors*.

No hi ha pera que dir que aquestas produccions, presentadas com á exemples y prototipos de l' admirable interpretació que en Fontova dona á sos papers, tant en lo dramátich com en lo cómic, són escullidas al etzar dintre 'l recort, entre las mollos á las qui lo consciensut artista ha donat vida y ha fet ja fins tradicionals en lo Teatro de nostra terra.

A centenars nos sembla qu' han d' arribar las obras dramáticas y cómicas que en Fontova haurá fet passar á la posteritat per sa finesa y amor artístich ab que n' ha interpretat los papers que se li confiaren.

Com en Fontova, á Fransa sols tenen un Coquelín, y á Italia un Novelli.

Lo dò principalíssim d' en Fontova, es saber arrencar del natural, la vida, los mohiments, lo sèr del personatge que vol trasplantar á la escena.

Es l' aiga que reflecta, la lluna de Venecia que reproduceix la máquina fotogràfica que posa á sas mans, sens mancari ni lo quasi invisible de lo que se li ha posat al devant.

La punta, la blonda, lo *guipour* no té mes fina llavor

que 'l del trevall de observació y delicadesa ab que en Fontova esmalta tots los papers que representa.

Lo públich se 'l mira embadalit. Quan ell treballa lo silenci més absolut regna en la platea.

Enutja qualsevol soroll ó destorb que puga distreure de veure ó sentir l'admirable trevall del eximíni artista.

Es un actor espontani:

L' Art l' impulsa; la inspiració 'l guia.

Segurs estém de que may, may, ha estudiat ni preconcebut lo que té de produhir en las taulas.

En lo moment de vestir-se y caracterizarse es quan pensa y determina lo tipo que té de representar.

Quan se trova trepitjant las pots del excenari, es quan se produheix la maravella de dir y fer ab que ha fascinat tants anys al nostre públich.

La popularitat de que gosa en Fontova es completa y quasi universal.

Dintre de molt poch temps ho será en tota l'ascepció de la paraula.

Los castellans, tant gelosos de sos actors y de sas eminenencias, veuen á en Fontova y se rendeixen al acte.

Los francesos y 'ls italians, ab tot y contar ab las celebritats que tots coneixem, confessan que es en Fontova un actor insigne.

No hi ha potser un altre actor genérich que disti mes de la caricatura que 'l nostre excelent artista.

Lo bon gust y la delicadesa són lo nort que 'l guían al determinar la manera de representar un tipo, ó l' estil de dir sas paraulas:

A la gloria de ser un actor eminent, pot efegirhi, ab tota certesa de no equivocar-se, la de ser lo fundador del Teatro català.

En Frederich Soler produhi las obras primeras que són fonament del gran monumen artístich.

En Fontova, interpretantlas, fou lo cicellador que las filigranaba donanthi ralléu y vida.

Fractantse d' en Fontova, no hi cap la hipérbole.

Lo que ja está perfectament bé, no pot estar millor.

Los altres actors y actrius del Teatro català, alguns notabilíssims, ab mes ó menos art, ab mes ó menos artífici, han contribuít al coronament de la gran obra.

En Fontova l' ha coronat ab or de lley, ab brillants puríssims, qual resplandor destaca mes encara al costat dels diamants d' América.

¿Qué té defectes en Fontova?

¿Quín dubte hi ha!

En Fontova té defectes, y la rosa espinas, y lo sol tacas, mes ningú negará que es preciós lo perfum de la rosa, que 'l sol ilumina l' univers y que en Fontova, ab sa gracia natural, sa bona escola en lo dir y sa justesa en presentar los tipos, es un dels actors mes notables ab que conta avuy lo modern món artístich.

Per aquesta rahó es que nos hem dolgut, sempre que no se ha considerat al nostre actor de la manera deguda.

Per aquesta rahó 'ns várem doldre de que Romea, lo temple tradicional del Teatro de nostra terra; las taulas ahont mes victorias ha conseguit l' eminent artista, hagi hagut de prescindir d' ell, per rahons que, per molt justas que sigan, havém de deplorar nosaltres ab tota la nostra ánima.

Per aquesta rahó vam regositjárem de que la Empresa de Novetats prengués á en Fontova com á porta-estandart de la seva causa; y, per aquesta rahó va adolorirnos que, al costat del nom, justament ena'tit, de donya Carlota de Mena, no aparegués lo nom insigne de D. Lleó Fontova, ab lletas que diguéssen clar la pree-

minencia que son concepte artístich ha de gosar mentres lo Teatro català no s' estingeixi.

Se'ns dirá tal volta que pera descansar-lo de sas fatigas artísticas, es que se l' ha confós entre digníssims artistas; mes nosa tres contestarém que una presidencia honoraria á ningú cansa, y que lo paper que en Fontova va representar en *Sogra y nora* ha bastat, ab tot y ser petit, pera constituir lo millor relléu de la obra.

Com vulga que sia, nosaltres nos felicitem de que artista de tanta válua hagi nascut en Catalunya y hagi contribuít á la edificació del Teatro de nostra terra; y nos atrevim á assegurar que quan, temps á venir se parli d' un actor insigne de nostre ja preuat Teatro, lo nom d' en Fontova hi resplandirá destacantse, com se destacan demunt son fondo d' or, las barras sagnosas que 'n Wifredo lo Vellós va donar á nostres avis com escut gloriós de la nostra estimada patria.

B. FERRER DE BRÖST

ENTRE LA ESPASA Y LA PARET

Es ben veritat que en aquet mon no tot es sempre flors y violas, y que no hi ha rosa sense espinas. Res pot escapar á aqueixa lley de la naturalesa, ni tant sols lo realisar lo pensament de publicá un setmanari. Podém dirho; es més, podém probarho.

En nostre número passat, nos vegèrem obligats á desmentir que fóssem eco de la Empresa del teatro Romea, cosa que volia donar á entendre algún periódich local: avuy estém en la obligació de dir que no som eco tampoch de la Empresa de Novetats, segons pensa l' autor de la carta qu' hem rebut y diu aixís:—«Sr. Director de Lo Teatro CATALÀ.—Molt distingit senyor meu: He llegit en *La Tomasa*, que 'l periódich que vosté dirigeix, talment sembla redactat pe ls empresaris de Romea; y jo dich tot lo contrari. A mí y á varios amichs nos sembla; després d' haver vist ab detenció sos dos números, que més es eco de la Empresa de Novetats; y 'ns fundém en que, parlant de *Sogra y nora*, fa resaltar sas bellesas y la acertada execució; luego fa un gran elogi de la restauració del colisséu del Sr. Ignasi; després aplaudeix que en la companyia no sigan directors actors que en Romea avants ho éran; en altre lloch enalteix lo talent de la Sra. Parrenyo; seguint, alaba la execució de dos pessas al éxit escás, y per fi, aplaudeix la resolució de la Empresa de Novetats, prodigant las representacions de las obras novas que dona en funcions de societats, y aconsellant á la Empresa del Romea que fassi lo mateix, si vol veure plé 'l seu teatro. Tot aixó indica, senyor Director, que 'l setmanari que vosté té á son càrrech va en favor del teatro del paseig de Gracia. Y com aquestos fets no poden ser desmentits per ningú sense taltar á la veritat, m' atreveixo á dirjirme á vosté, no duptant que, si s' hi fica, procurarà que no 's vegi parcialitat en los escrits de cixa Redacció, si vol persistir en lo que digué en lo pri-

mer article, al manifestar lo seu propòsit que tant digne es de ser llohat. Dispensi y maní á qui es de vosté atent y S. S.—*J. Renom*».

No, senyor Renom; no, senyors de *La Tomasa*: nosaltres no som eco de Romea, ni ho som de Novetats, ni ho som de ningú; nosaltres no som eco. L'eco, es lo reflectiment ó ressó d' alguna veu; y nosaltres no som ressó de cap veu: som, y pretenem ser, y serem, volguent Deu, nostra veu propia; y desitjem que tothom que 'ns llegeixi, la senti com eco ó ressó qu' ella fassi al arribar al lector, reproduhida pe 'ls murs ahont descansa nostre bell ideal. Y aquet es, la prosperitat del Teatro regional, ja ho tenim dit.

Persistint en nostra idea, alabarem ó censurarem sempre com ja hem comensat á ferho, lo que en un y altre teatro, nos pareguí qu' ha de ser ensalsat ó criticat, posant de rellèu lo mèrit ó 'ls defectes dels artistes. Y ho farém ab serietat, sense miras interessadas, ab bona fé y may ab animositat; perque nosaltres creyem que, fins fent notar la part defectuosa d' una cosa, 's fa un bè ó un favor al autor de lo que no está prou bè, perque 'spot, ab l' advertencia, esmenar la falta en aquella obra ó en altrás que després aquell ne fassi.

Pero, de tots modos aixó es la part espinosa de nostra missió; perque, generalment, los poetas y 'ls artistes que 's dedican al teatro, son, salvant raras excepcions, bastant susceptibles; y aixó ha de fer que, mentres en nostre interior estarém sempre persuadits del nostre procedir elevat, lleal é independent, será difícil, tal volta, que poguém sustréurens á la errada opinió que fórmin per una part los que resúltin atacats, ó 'ls seus indiscrets amichs, y per l' altra, los envejosos d' aquells á qui alabarem. Si alabém, passarem, potser, plassa d' aduldors; si prodiguem censuras, no faltarà qui 'ns tatxi ó qui 'ns denigri. Com diu l' epígrafe del present escrit, estem, donchs, entre la espasa y la paret.

Pero, ¿no hi ha remey pera salvar semblant dificultat? ¿Haurém de desistir de nostre plan de manifestar ab valentia nostre modo de véurer en tot lo que tinga relació ab los assumptos de nostre Teatro? ¿Deixarem d' exercir la crítica justa, y fins á la severitat si lo cas de ser severs arriba, per pòr de que se 'ns cregui adversaris de l' un teatro y favorables ó apassionats del altre? ¿No tindréu prou resolució pera fer poch cas d' aquest perill, y pera sapigué apartar de l' alcans de nostres dits las punxas que tingan las flors que hi ha en lo jardí de la crítica, quals olors fan agradable la missió del jardiner, aixó es, del crítich? ¿No sabréu despreciar lo que diga tal vegada la enveja ó la maledicencia?

Sí; sabréu ferho. Pèr fortuna la Redacció té en aque'l punt moltes ventatjas: la primera es que nostre distingit Director sab donar exemple; no tenim, donchs, mes que seguir sa conducta; la segona, que no 'ns lligan compromisos ab ningú; y la tercera, que quants tenim la honra de véurer publicats nostres treballs en aquet naixent setmanari, volém que dits treballs sigan jutjats per son valor, nó per la firma que l' autorisoria si des-

sota de cada un d' ells portéssin lo nom de son respectiu autor.

La Direcció s' entera bé de los articles y escrits de importancia; y aixís, al publicarlos, autor y Director ja estan d' acort en la manera d' apreciar qualsevol qüestió de que desitjem parlar en nostras columnas.

Aixís queda salvat lo contratemp que d' altre modo podria cohibirnos, y aixís estem resoltos á obrar, en la confiansa de que será útil nostre concurs, no sols pera la publicació qual redacció se 'ns confia, sino, y sobre tot, á la causa originaria de que veji la llum pública, ó sia fomentar los interessos del Teatro català.

Pénsin, donchs, lo que tingan per convenient quants nos mirin ab prevenció en favor ó en contra de aquestos ó de 'ls altres; mes estigan segurs de no lograr que 'ns quedém atascats entre la espasa y la paret; perque nostra fermesa d' ideas y nostra arrelada convicció en la tarea que voluntariament nos imposém, nos donarán manera d' atravesar sens que 'ns ferím, l' espay mes ó menys estret que hi hagi entre la punta de la primera y las pedras que pugan sortir de la paret, encara que aquesta siga, més que propiament paret, una muralla.

P.

ENTREACTES.

Ó EN LA PRIMERA PLANA D' UN ÀLBUM

L' estació freda y gelada
sense aucells, fruits, ni verdó,
es la primera estació.
Ab qué se 'ns obra l' anyada.

La brilladora rosada,
la brotada que floreix
y l' oreig d' olors mudreix,
l' abundó dels fruyterars,
dels aucells los gays cantars...
tot aixó després seguix.

Del any lo temps de fredó,
ab aquest full s' agermana;
aquesta primera plana
es aquella erna estació.

Perque 'n viaguí de milló,
de flors y de cants rublerta
que la bellesa desperta,
obro 'l pas als jolius días...
¡Veniu, olors y armonías,
ja teniu la porta oberta!

EPIGRAMA.

Del fossar las llosas diuen:
—«Aquí hi ha 'ls restos mortals...»—
'Sent mortals, eucara viuen.
Donchs ¿perqué 'ls han enterrat?

R. C.

REPERTORI DE FORA.

Mataró 3 de Novembre.

Mon primer deber es, senyor Director, saludar als lectors de LO TEATRO CATALÁ; lo segon, agrahir la honra que vosté 'm fa al confiar-me l'encàrrech de col·laborar desde aquesta ciutat en lo treball de la Redacció, y lo tercer, posar fil á la agulla, ó—per expressame mes propiament—la ma á la ploma.

La premura del temps no 'm permet avuy donar compte del moviment catalanista que en materias d' art y de literatura hi ha en nostres societats; pero poch ó molt puch dir per lo que respecte á dit moviment, en lo que té referencia ab lo teatro. Aixís, donchs, tinch la verdadera satisfacció de dir que antes d' ahí va comensar á actuar en los teatros Principal y Euterpe, la companyia que dirijirán los Srs. Panadés, Odena y Perelló, la qual está formada per artistas que tenen de caudal, segons llenguatge de bastidors, bastantas obras catalanas y que volen representarlas. Ahir va ser ja posada en escena la pesa del apreciat poeta Sr. Riera y Bertran, *Lo testament del oncle*, molt ben rebuda per la regular concurrencia d' Euterpe; haventi obtingut aplausos los artistes per la gracia, intenció y vis comica que váren desplegar al desempenyar son comés. Rébin nostra benvinguda, y cregan que veurem ab gust que sigan sempre concurregudadas totas las funcions. Ara tenen en estudi *Lo primer amor*, de Pitarra y Martí Folguera; comedia que no recordo haver vist anunciada fins avuy en Mataró per cap empresa. Li augurem bon éxit y molts aplausos als actors, no sols, en lo catalá, sino aixís mateix en los dramas y comedias que farán en castellá; puig tal cosa pot esperar-se de artistas que, com dits directors, las damas, Sras. Solá, Panadés y Boix, y los Srs. Sellas, Borralleras, Gali, Forcada, Casals y Coll, han demostrat ja sas bonas qualitats en las funcions d' aquets dias, que han sigut favoresecudas per los mataronins, sobre tot en lo Principal, qual empresa ha tingut més, d' un ple cada vespre: y dich més, per que ha venut totas las localitats y las entradas, y molta gent no hi va cabre.—O. A.

APLAUSOS

Nostre apreciat amich lo popular escriptor catalá D. M. Figuerola Aldrofeu ha tingut la galenteria de enviarnos un exemplar de sa darrera producció *L' esca del pecat*, novela de prop 200 planas en octau y cuidadosament estampada. Procurarem donar aviat nostre judici respecte á aquesta obra, y donem las gracias á son autor per la referencia que li hem merescut.

La premsa de san Joan de Puerto Rico fa grans elogis de nostre paísá lo primer actor D. Lluís Santigosa, tributantli molts aplausos y considerantlo com un dels mes notables artistes dramátichs espanyols que s' han presentat en aquells lluyans païssos. Lo Sr. Santigosa es catalá: no cal dir, donchs, si 'ns alegra la noticia que publiquem ab gust al enviarli nostra felicitació per los éxits que se vé obtenint.

PROTESTAS

En *Lo Catalanista*, setmanari de Sabadell, hem llegit un *suelto* que per la lleugeresa ab que 's escrit anem á con-

testar pera que quédin las cosas en son verdader lloch. Comensa dit periódich dient que al saludarnos têm donar lo saludo á un *eco bastant parcial de determinada empresa*, y més avall parla de forta ensapegada donada per nosaltres al comentar la publicació en castellá del cartell del Teatro Catalá de Novetats

Ara bè. Respecte á lo de la *parcialitat*, no podem pas admétrer lo judici del periódich de Sabadell, y li recomanem llejeixi l' article *Entre la espasa y la paret* en aquet mateix número. Ademés, que no pot parlar d'aixó, qui com *Lo Catalanista*, es incondicional defensor de sos amichs de *Novedades*; en quant á la segona part de son *suelto* debem dirli que ni es possible hagi llegit lo nostre lo qui aquell ha escrit, puig es del tot inexacte lo que en éll se diu.

Per lo que respecte á si *Lo Catalanista* fou lo primer en censurar á la empresa del nou teatro per lo del cartell en castellá, no hi tenim rés que dir y nos alegrem de saberho, puig aixís queda abonat nostre criteri, per lo mateix que pretent acusarnos.

Y no volém traure més consecuencies de lo dit per nostre colega.

Sembla que l' Ajutament tracta de fer malbé la rambla del Centro, en benefici de certas familias que van al Liceo, y en perjudici de tot Barcelona. Ni ab la excusa de favorir á un teatro podem estar conformes ab la innovació que 's projecta y que creyem no deu realisarse de cap manera.

Reflexionin be nostres regidors antes de cométrer tan gran disbarat, que te en primer lloch l' inmens perill de que, una vegada comés, costará potsé la vida á algú; mentres que tal, com está, si molesta un xich en los pòrtichs del Liceo á algunas familias qu' esperan torn pera pujar al cotxe acacada la funció, no es ni potse qu' ocasioni cap desgracia. La vida de la gent que va á peu ha de valer moltmes que la comoditat d' aque!!s que van en cotxe.

ENTREACTES

CANT DE LA NENA

Váren neixe 'ls meus amors
en un poblet molt hermós
de la frontera.

Y van neixe avans l' istiu
cuan la vida ja sonría,
en primavera.

Jo era nena: ni qu' es pló,
ni qu' es pena, ni doló,
¿ho sabia jo?
¡ay! nó...

Váren neixe en los confins
en que 'ls prats tornan jardins
de flor bonica;
en lo temps en que tot creix,
cuan tot arbre se vesteix
de fulla rica.

Que veuria á la tardó,
seca y mustia fulla y fló,
¿ho sabia jo?
¡ay! nó...

Vàren neixe en las regions
en que l'aigua de las fonts
es tan gemada:
cuan alegre l'ancellet
alli enseija tot solet
tendre parsada.
Que de fam y de fredó
mariria l'auselló,
¿ho sabia jó?
¡ay! nó...

Vàren neixe 'ls amors meus
cuan un fill dels Pirineus
¡ay! jo vaix veure:
cuan sos llavis me van dí,
que m'ayman sols á mí
y jo ho vaig creure.
Que 'm causés tant greu tristó
sou perjuri, sa traició,
¿ho pensaba jó?
¡ay! ¡no!

C. P. V.

ENTRETENIMENTS

LO PRIMER ESTRENO

I.

Per fi arribava la desijada, ó milló dit, la temuda nit. ¡Quina ansietat!... ¡Quin passejarse l'Enriquet amunt y avall del seu reduit cuarto-escriptori!... Ell, ell, dintre un parell d'horas, d'home desconegut, passaria á ser no sols conegut, sino celebrat per tot un públich inteligent; un públich que ab sos aplausos sancionaria 'l diploma d'emioent que las musas li concedian desd'aquella ocasió benhaurada.

¡Benehida nit!... Ja havia vist ell en los cartells en lletres de motillo, vermellas y grossas.... ¡molt grossas! no solament lo seu nom, sino 'l títol de la seva obra *La pena del Talió*... ¡Y qué bè que li esqueya aquell títol á la comedia!... Perque 's tracta de la primera comedia en tres actes que l'Enriquet escrigué.

¡Bè n' hagué de passar de trifulgas y penalitats lo pobre xicot avans no li admetéren l'obra!—Que avuy no hi es lo Director; que demá tampoch; que ara ha de retocá aquesta escena; que ha de allargá tal acte... en fi, ja casi bè se 'l podia considerar com una especie de mártir de sos traballs.

¿Y la Justeta, la seva muller?... ¡No n'estaba poch de cofoya ab aquell estreno en perspectiva! Feya no mes que tres mesos y mitj que s'havian casat, y, la veritat, dech dirvos qu' eran completament ditxosos..., lo que 's diu l'ideal dels bons casats. Aquell cel, sempre seré, sols de tant en tant se vey cubert momentáneament per una boyrota sens importancia, consistent en lo insignificant rebombori que s'armava entre 'ls dos casadets, quant la Justeta, jelsa del benestar, de la felicitat del seu espós, lo reptava perque tot lo día estava abocat damunt de las *cuartillas*, ataleyat ab la ditxosa comedia.—Vaja, tan mateix no son tot penas—pensava la Justeta que vejé acabada aquella obra, qu' ella trobava mes ilarga que la de la Seo, y satisfet de si mateix á l'Enriquet l'autor novell, com ella li deya tot fentli la rialleta.

No obstant lo preocupat qu'estava l'Enriquet ab motiu d'aquella munió d'extranyas emocions ab que no

contava per endevant, pogué observar que aquella nit sa muller estava més mimosa, més solícita, més amable que cap día. ¿A qué atribuir això sino á l'alegría qu' ell mateix li proporcionava ab aquell estreno en perspectiva?

Ab aquestas idees, l'Enriquet va despedirse de sa muller, després de haberla instada molt perque anés ab ell, á fi de presenciar lo segur triufo qu' obtindria. La Justeta pretextá un mal de cap qu' estava ben lluny de sentir: lo qu' ella volia era quedarse sola á casa y que surtís, quant mes aviat milló, lo seu marit.

—¿No veus, home, que sofriria massa allá, sentada en una butaca, escoltant los judicis que de la obra haurán de fer tant los teus amichs com los que no 't coneixen?

¡Ab aquest argument, que 'l novell autor trobá irrefutable y de forsa, la Justeta acabá de convencer á aquell de que se 'n anés solet. Ja li contaria ell després tot cóm havia anat.

Aixis que l'Enriquet passá 'l cancell de sa casa, la Justeta respirá... respirá com aquell que s'acaba de treure un pes del damunt. Després cridá á sa minyona.

—¿Ha vingut?—li preguntá en veu baixa.—

—No, senyoreta.... No es l'hora encara.

—¡Ay, qué tarda avuy!

II.

Mentrestant arribá 'l moment d'alsarse 'l teló en lo teatro hont tenia lloch l'estreno consabut.

La representació comensá. Ningú pogué sospitar que l'autor se trobava allá, en la platea, confós entre 'ls innumerables autors que, reunits, venen á constituir lo que vulgarment ne dihem la opinió pública.

S'acabá 'l primer acte.... Silenci sepulcral acullí la última escena. ¿Tindria éxit l'obra?... Heus aquí una pregunta que 's llegia en tots los ulls, y que ningú s'atrevia á contestar.

¡L'autor no fou cridat!... ¿Qué significava això?

Res, senzillament, en opinió dels amichs del Enrich, que per un acte sol no 's pot jutjar cap obra.

Arrivá 'l segon. Fóren molt aplaudidas las primeras escenas. Lo final alcansá una verdadera ovassió.

Llavors l'Enriquet hagué de presentarse en escena, una, dos, tres.... fins quatre vegadas. ¡L'obra marxava!

Vingué l'acte tercer y ab ell novas mostrás d'aprobació unánim y entusiasta per part del públich.

L'Enriquet, commogut, febrosech y boitj.... pero boitj d'alegría, sortí á escena ja avans de baixar lo teló per darrera volta. ¡Qué se jo las vegadas que tingué de presentarse després, quant ja frenétich y delirant lo públich acabá per sancionar l'éxit de l'obra estrenada, ab una manifestació inmensa de carinyo y simpatía á son autor.

Varias fóren las coronas que s'entregaren á l'Enrich. Sobresortí, entre ellas, una de llorer verdader, ab un llas de cinta rosa hont s'hi llegia aquesta inscripció:

«A mon benvolgut cosí, l'inspirat poeta Enrich Villatora.—*Artur Mitjans*.»

III.

L'endemá s'escampá per tota la escala hont vivían l'Enriquet y sa muller, lo rumor de que aquesta fou atrapada en lo moment que 's disposava á sortir de casa agafada al bras de son cosí.... l'Artur Mitjans.

L'Enrich no comparegué á sa casa en tot aquell día.

Lo passá en lo café jugant al billar... per olvidar lo cas. Los amichs li gastaren molts brometas referents al estreno de la nit anterior.

Entre altres *xistes*, un dels concurrents li digué:

—¡Vaja, noy, que ja estás coronat!

Una riallada general acullí aquell paraulas.

L'Enrich sortí del café, ¡avergonyit y confós!... ¡Pobre xicot!

RAMÓN MATEU.

SALÓ DE DESCANS

* Aquesta setmana no ha escrit res lo críich de obras catalanas que s'estrenan; perque 'sent lo costum que se representi lo *D. Juan Tenorio*, no hi ha hagut estrenos de catalá. No estrányin, donchs, nostres lectors que no hi hagi revista teatral en lo present número.

* Hem rebut ab gust *La Semana popular ilustrada*, *La Tramontana*, *La Esquella de la torratxa* y *La Campana de Gracia*, acreditats setmanaris ab qual cambi nos homrem. També ha tingut l'amabilitat de remétrems un exemplar de *Sogra y nora*, lo aplaudit autor D. Joseph Pin y Soler.

Li agraphim la deferencia, y la dedicatoria que hi possa manuscrita nos ompla d'orgull; perque demostra que lo Sr. Pin fa lo degut cas de lo que la verdadera critica diu de sa nova producció.

* La empresa del Romea, ha fet colicar un adorno ab lletres de gas, que de vespre fa molt bon efecte, sobre la porta de entrada, ab lo nom del primer galan Sr. Riutort. Molts desocupats y 'l públich que ahí vespre passaba per lo carrer del Hospital, lo contemplaban y deyan varios que pera que no sigan menys lo Teatro catalá, seria molt ben vist per la concurrencia y potser de utilitat per aquella empresa, la colocació de rótul paregut é iluminat per gas, anunciant las funciones de 'ls dimars y dijous que son días de catalá.

CAVILACIONS

CONVERSA

- A Novetats preparan *La boja*.
 -- ¡Oh! y á Romea ensaijarán *Lo boij*.
 -- ¡Donchs, lo Teatro catalá aviat semblará que sigui á San Boy!
 -- ¡Be, be, be! ¿que l'anirá á veure quant s'estreni?
 -- ¡Hombre, no faltaba mes! ¿Y tú, noy, no?
 -- ¡Oh! jo fare 'l que 'l pare 'm mani.
 -- ¿Cóm, Iscle? ¿cóm s'enten?
 -- Sí, perque potsè hauré d'aná ab ell uns quants días al....
 -- ¿Ahont?
 -- Al... ¡Pero si jo ho hem dit ara mateix!
 -- No me 'n recordo.
 -- ¡Lo qu' es jo sí, donchs! Be, ja li diré la setmana entrant.
 -- Bueno, ja m'ho diras, qu' ara tinch massa... ¡També ho hem dit lo que tinch! Adios. Hasta dimars.

CAMBI DE LLETRAS

Ab *a* es un nom d'home
 y ab *e* d'home es part:
 ab *i*, en las frontissas
 mirantho ho veuras,
 y si ab *o* ho pronuncias
 resulta un forat
 qu' als apotecaris
 molt servey los fá.
 ¡Alsa, ab *a*, cavila,
 cavila si 't plau,
 que jo ab *e* ja 't dono
 per saberho aviat!

ROCH PALET DE RIERA.

XARADA

Es ma dos *inversa*
 nom complet de peix;
 primera serveix
 per fer llum, y *tersa*...
 ¡Ah! *tersa* no n'hi ha,
 pues ja ab *hu* y *segona*
 en molt poca estona
 un nom d'home 's fá.

LOGOGRIFO NUMERICH

- 1 2 3 4 5 6 7 Nom d'home
 3 4 6 2 5 4 Motble imprescindible.
 6 4 5 2 7 Nom d'home.
 3 4 1 4 Tota moneda 'n té.
 6 2 4 En lo calendari.
 7 5 Mineral.
 2 Vocal

GEROGLIFICH

Masnou
 Istiu.
 Hivern.
 Primavera.
 Tardor.
 Mataró.

TRENCA-CLOSCAS

Rosaura Jaca y Par

Calella.

Compondre ab aquestas lletres los títols de dos aplaudits dramas catalans.

Solució á las cavilacion del número passat.

Xarada.—BATALLA.

Conversa.—CALAIXERA

Logogrifo numérich.—CATAPLASMA.

Trenca-closcas.—AUCELLS D'AMÉRICA.—PERO.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

R. O. L.; Agraphim sos desitjos y pot enviar alguna cosa, procurant pulirlo be. Ja 'l comensem á cumpláurer.—R. M.; La redacció está completa.—Joseph M. Feliu; Ha endevinat la xarada. Lo brindis no 'ns conve insertarlo.—Carquinyoli; Es mes bo lo nom ó pseudonim de voste, que 'ls versos que 'ns envia.—N. N.; No 'ns volem ficá en política.—V. Garriga; Li enviém pe 'l correu.—Anton J. B.; Estem entesos.—Ramon Bruna; rebuda; esperi, qu' hi ha mes días que llangonissas.—D. Bartrina. Ja 'l complaurem.—J. M. Llebaria; á voste no encara.

Los números de LO TEATRO CATALÁ corresponents á la setmana corrent, se venen en tots los kioscos y en los teatros: los atrassats únicament se despatxan en la Administració y en lo kiosko del Sr. Tasso, Rambla de las Flors, frente al carrer de l'Hospital.

La correspondencia al Administrador, Aribau, 93, 3.er, 1.

Tip. Española, Hospital, 87.